

המתרחשים סביבו ובזכותו לנקוט לגבי זה עמדה.

אבל מאחר שמדובר בפיצול אישיות, מסמל אוסקר גם אותו החלק של גרמניה, הסרב להיות שותף לנאצים, אותו החלק שמנסה להרים קולו בצעקת מחאה, אבל יותר מאשר פיצוץ שמשות, אינו משיג מאומה.

מאחר שהסיפור כולו מובא מבעד לעיניו של אוסקר המספר, יש בתיאור זה עולם שבו הוא חי משהו סארדוני, שטני, חסר-רחמים. הוא אינו חס על איש ואינו רוחש חיבה לאדם. לא לאמו שזיה בעת ובעונה אחת עם פולני וגרמני (כמו העיר עצמה), ולא לשני אבותיו, והוא עוזר לשלושתם לעבור לעולם טוב יותר. האי-זולה, האדישות, הטפשות והקטנוניות, או במיקרה הטוב ביותר, השקיעה באשלי-יות, שבהן מבחין אוסקר הקטן, הזכירו לרבים דרמתיוציה של "הבגלות ברשע" שעליה כתבה חנה ארנדט. גוסף לכך, כל פרט בסיפור של גראס (שהוא בעצמו יליד דאנציג) יכול להתפרש כסמל: היהודי די שמספק את תוה-המחאה לאוסקר הקטן, או ראשו של סוס מת שרוחש צלופ-חיים על שפת הים (אחד המראות המחרי-דים ביותר בסרט) בערך כמו גרמניה של אותה התקופה.

בחירה אידיאלית. מן הרגע הראשון היה ברור, שהבעיה הגדולה והעקרונית, תהיה בחירת השחקן לתפקיד הראשי. בי שלבים שונים דובר על רומן פולנסקי או על דאסטין הופמן, ואחר כך על גנסי. אולם משלב מסויים, היה ברור לשלגי דורף שהוא זקוק לילד. ילד מיוחד במינו, קטן בגופו ובוגר בנפשו. למרבה ההפת-עה, הפתרון נמצא בקרב יותר מחשבו. להייג בנגט, שחקן גרמני ידוע הנשוי לרקדנית, יש בן, דוויד, בגיל 12, שסובל מפגם באחת הבלוטות ומשום כך אינו מתפתח פיסית. הילד רשום בפגמיות היקרות ביותר בשווייץ, הוא לומד לתופף באופירה של מינכן, וניחן באותו שילוב של תום ושטיניות הדרוש לתפקיד הראשי. כמה פגישות איתו, שכנעו את שלנדורף שהבחירה אידיאלית.

התוצאה אכן הוכיחה את עצמה. כיום קשה להעלות על הדעת את תוף הפח ללא דוויד בנגט. מן הרגע הראשון, כאשר הוא מתחיל לספר בקולו הצורמני והדק את קורות מישפחתו, ומתאר בפסקול, כליוויי לאירועים המתרחשים על הבד, כיצד סבתו הסתייה תחת חצאיותיה עברייני ש נמלט, וכך נולדה אמו, ועברת בקה צמר מורת, כשהוא מגיע לסצנת השיא שלו, כאוסקר בן השלוש, שמסרב להיפרד מן התוף שלו וצורח מלוא הגרון, "אוסקר לא רוצה", אין עוד ספק בלב איש: המדובר ביצור חריג עד כדי כך שאי-אפשר לזהות אותו עם אף אחד אחר. כל המעשים ש הוא עושה לאחר מכן, הסיית מיסדר צבאי נאצי לרחבת ריקודי ואלס, בעזרת התיי-פוף שלו, הופעות עם להקת גמדים בתוכי גיות בידור וכשפים לפני החיילים ב-חזית, או תינוי אהבים עם עוזרת-בית, כולם מאשרים את ההרגשה המשונה ש מדובר בסמל מיפצתי של תקופה, שבעד-רתו נע הסרט בקלות בין היסטוריה ממי-

איכות

השנורטפיות



ליל המסיכות (צפון, תל-

אביב, ארצות-הברית) — מי ש-

אוהב ללכת לקולנוע כתחליף ל-

הלם חשמלי, צריך לרוץ לסרט הזה. מתחילתו ועד סופו

הוא משרת מטרה מוצהרת אחת: לרקוח הפחדות לצו-

פים, באמצעות שימוש לא הוגן, אבל יעיל, בטכניקה של

הקולנוע.

על הסיפור: מדובר בפסיכופת שנמלט מבית-משוגעים.

כשהיה ילד רצה את השמרטפית שלו אחרי שזו התעלסה

עם ידידה בשעת מילוי התפקיד. הרופא שטיפל בו במוסד

הסגור טוען שהאיש הוא התגלמות הרשע, ובנוסף לכך,

כראוי לסרט-אימים, הוא בעל כוחות פסיים על-אנושיים,

מוח שופע תחבולות, ומסיכה על פניו, כדי שייראה עוד

יותר ממחיד.

מכאן והלאה הכל ברור. הפסיכופת חוזר לעיירת

מולדתו, כדי לחסל עוד כמה שמרטפים. הרופא בא בעקבו-

תיו, להזהיר את העיירה מפני הסכנה, אבל איש אינו

מאמין לו. נערות תמימות יוצאות לשמור על ילדים רכים

בלילות חשוכים, ומתכננות בו בזמן בילוים נעימים עם

חברים חמודים. ואז מופיע הרוצח. דלתות ננעלות, חלר-

נות נפערים, נערה אחוזת אימים צורחת במלוא גרונה,

המאכלת אוכלת, הצריחות מתגברות, הפסיכופת מחסל,

וכו'.

ג'ון קארפנטר, שנחשב לאחרונה לילד הפלא של ה-



ננסי לומוס — מוות בטלפון

קולנוע האמריקאי, למד את כל תכסיטי ההפחדה של לכסיקון הקולנוע. אפלולית, מישחקיית-עתועים של דמויות מופיעות ונעלמות, שינויים פיתאומיים בקצב העריכה, מוסי-קה מאיימת (שכתב בעצמו) — דבר לא חסר, פרט למעט התעניינות בבני-אדם ורצון לתת משמעות כלשהי למרחף הדמים הזה. לכן, כל ניסיון להשוות את "ליל המסיכות" ל"פסיכו" הוא חסר טעם מעיקרו.

הזנב של

קוליאר



נישואין נוסח תל-אביב

(הוד, תל-אביב, ישראל) — אפשר

לסכם את הסרט הזה בקיצור

נמרץ: בימיו רע, מישחק מחפיר, תסריט אווילי. אין זה

הסרט הישראלי הראשון שעליו נכתבו דברים כאלה, ולמר-

בה הצער אין זה כנראה גם האחרון. הטענה כאילו מבוסס

הסרט על "הקמזון" של מוליאר, יכולה לעמוד רק משום

שמוליאר עצמו מת מזמן ואין מי שיגיש מישפט-דיבה.

כל עוד ימשיך הקולנוע הישראלי בכיוון הזה, הוא

בצרות. ואם זה עדיין נמכר — ובכך אין ודאות — יגיע

יום שאפילו הקהל הישראלי יתעייף מחלטורות.

אין מקום לטעות: הסרט מתיימר להיות קומדיה,

והקרתו בחנוכה צריכה לקרוץ לילדים. אבל ההומור בו

גס, ואי-המוסריות שלו קיצונית. אוסף כזה של טפילים

המוצגים את דם הזולת, נזיר אפילו בסרט ישראלי. מי

שרוצה לגדל ילדים כאלה, נישלח אותם לראות את הסרט.

העובדה שהבמאי אוכל בורקס בסצנה הראשונה, וקורץ

לקהל, אינה הופכת את ההומור הגזעני למתורבת יותר.

אין ספק שהשחקן הישראלי צריך לאכול, ומשום כך

הוא נדרש לעתים לעשות פשרות בבחירת התפקידים. השא-

לה היא, עד כמה השחקנים רעבים כדי שיתמידו במלאכות

שכאלה. ואולי הם חושבים שזה כבוד?

"נישואין נוסח תל-אביב" אינו תופעה יוצאת דופן.



מרציאנו וקשת — מוצצי דם

אבל בימים טרופים אלה, כשקיצוץ התקציבים הוא צו השעה, כדאי להחליט, פעם אחת ולתמיד, שמוצרים מן הסוג הזה אינם צריכים לזכות בהחזרי-מיסים ובהלוואות נוחות. כשיצטרכו להתמודד עם השוק בלבד, יסיקו כמה מפקים את המסקנות. לטובת הצופים, כמובן.

תרמה גם כמה שחקנים) ועוד גופים נוס-סים במדינות סקנדינביה וארצות השפלה. ולבסוף, הנקודה יהודית: הגירסה הזו מקורית של תוף הפח, כפי שהוצגה בפסטיבלים, נמשכה 148 דקות. חוזה עם ה מפיעים אילץ את שלנדורף לקצץ 8 דקות. לכן, כשיצא הסרט למסכי העולם, חסרה בו סצנה שמראה כיצד יהודי, ניצול הזו שיאה, מקבל לידיו את החנות של מישפחת מאורת, אחרי המילחמה. את הסצנה אפי שר היה לפרש בקלות כאנטישמית, למי רות שלא היה כל כוונה כזאת. נראה ששלנדורף עצמו חש בדו-משמעיות וכשר נדרש להתור, בחר בה בראש וראשונה. אחרת היתה הצנוורה הישראלית עושה זאת במקומו.

תדרוך

חובה לראות

- תל-אביב** — צייד הצבאים, הנער, הבריחה מאלקטרו, ימים בקיע.
- ירושלים** — הבריחה מאלקטרו, ה סינדרום הסיני, אופכים לוהטים, שיער.
- חיפה** — אופכים לוהטים, הבריחה מ אלקטרו, רציחות קטנות של אשפי מיט בח גדולים, שיער.

שית ומחרידה לבין אבסורד מוחלט. שאר התפקידים היו הרבה יותר קלים לאיוש. אנג'לה וינקלר (שהיתה קאתרינה בלום, בסירטו של שלנדורף) מגלמת את אמו של אוסקר, מריו אדורף (מפקח ה-מישטרה בקאתרינה בלום) הוא אבא מא-זרת, דניאל אולבריצקי (הבולט בשחקני פולין היום) הוא יאן ברונסקי, אביו הז פולני של אוסקר, שארל זונבור הוא סוחר הצעצועים, אנדראה פראול (מן הזלילה הגדולה) היא השכנה שמכניסה את אוס-קר לראשונה למיטה, ואילו אבא בנגט מופיע כבעל של השכנה, סוחר-ירקות שהוא מדריך בצופים ומתעסק עם הניכיו בשעות הנפאי.

הנקודה היהודית. עד הרגע האחרון לפני תחילת הצילומים לא היה ברור אם הפולנים ירשו לצלם בגדאנסק, הנמ-צאת היום ברשותם. לכן, בסצנות רבות משמשת זאגרב, עיר יוגוסלבית שגם היא התפתחה בהשפעה מעורבת סלאבית-גרמ-נית. לצילומי החוף, ורק לקראת הסוף נעתרו הפולנים לבקשות ההפקה, כך ש נוף דאנציג בכל זאת מופיע בסרט. היום, יכול תוף הפח להיחשב לא רק כי סרט גרמני, אלא כסרט כלל-אירופי: ה סיפור והבמאי גרמנים, שותף לתסריט, שחקנים ואתרי-צילום צרפתים, אתרי-צילום נוספים ביוגוסלביה ובפולין (ש-



אוסקר עם בני הוריו — אדורף, אולבריצקי ווינקלר, אוסקר לא רוצה